

12^ο Συνέδριο

της Ελληνικής Ψυχαναλυτικής Εταιρείας

Ομιλία :

Ιχνηλατώντας μια «νεοσεξουαλική» ταυτότητα

Η σεξουαλική ταυτότητα δεν αναδύεται ακόπιαστα με έναν πανομοιότυπο φυσικό, απλό τρόπο καθώς εξελίσσεται ένα ανθρώπινο ον. Η δημιουργία της είναι αποτέλεσμα μιας ιδιαίτερης, σκληρής, ανελέητης μάχης που επισυμβαίνει στα τρίςβαθα του ψυχισμού, δίχως συνήθως να την συνειδητοποιεί το ίδιο το υποκείμενο. Τις περισσότερες φορές, αυτή η ταυτότητα, προσπαθεί να γαληνέψει ένα βαθύ άγχος και να τιθασεύσει ένα πολύ ισχυρό καταστροφικό δυναμικό με μια σειρά από αναπόφευκτες και καταναγκαστικές ερωτικές πράξεις, οι οποίες έχουν πολλαπλούς αποδέκτες.

Μέσα από το κλινικό υλικό μιας αναλυτικής περίπτωσης γίνεται μια προσπάθεια ιχνηλάτισης των αρχών, της πορείας μιας «νεωτερικής» σεξουαλικότητας, αλλά και των στοχεύσεων και των δυσκολιών που αναφύονται στην ψυχαναλυτική εργασία. Καθώς εκτυλίσσονταν η ψυχαναλυτική εργασία ξεπρόβαλλε μια πολυκύμαντη σεξουαλική ζωή με πολλαπλές διαστροφικές εκφράσεις, ήδη από το τέλος της εφηβείας του, καθώς και μια σειρά από περιπλανήσεις σε ουσίες. Ωστόσο πίσω από μια ξέφρενη, αρκετές φορές, ζωή διακρινόταν ένας ψυχικός άξονας με αξιοθαύμαστη ανθεκτικότητα και δυναμικότητα αλλά και ιδιότυπη αθωότητα, που στήριξαν την θεραπευτική προσπάθεια.

Στην πορεία της θεραπείας, πέρα από την επεξεργασία βασικών αμυντικών στρατηγικών (διάψευση, διχοτόμηση, εξιδανίκευση, αντεστραμμένη εκδραμάτιση, προβολικά στοιχεία κα.), την προσπάθεια μεταβολισμού τραυματικών στοιχείων και την αναμέτρηση με την αναγνώριση της ετερότητας, ξεχώρισαν μια σειρά από στοιχεία που αφορούσαν:

- Στην σημασία της γενεαλογικής κληρονομιάς και την ιδιαίτερη σύνθεση των γονεϊκών μορφοειδών (όπως τουλάχιστον εκείνος τα προσέλαβε). Ένα κεντρικό στοιχείο ήταν η παρουσία του θανάτου και των απωλειών που σκίαζαν τη ζωή τους, αλλά και ο τρόπος που ένιωθε ότι βίωναν την δική τους σεξουαλικότητα.
- Στην θέση που κατείχε ο ασθενής μέσα στον οικογενειακό αστερισμό και οι προσδοκίες και τα ιδεώδη με τις οποίες καλούνταν να αναμετρηθεί.

- Στην ποιότητα των σχέσεων του με το πρωταρχικό αντικείμενο. Σχέσεις που παρουσιάζονταν ως έντονα διεγερτικές και διόλου ανακουφιστικές που «διακόπηκαν» απότομα και αναπάντεχα με τον ερχομό άλλων αδελφών.
- Στην «αποκάλυψη» της νεοσεξουαλικής εκδοχής, στην εφηβεία του, ως τον προσφορότερο τρόπο για να διαφυλάξει την ύπαρξη και την ανεξαρτησία του.
- Στις σημασίες που φώλιαζαν στα σεξουαλικά σενάρια που επέλεγε, μέσα από τα κρυπτογραφημένα στοιχεία που εμπειρίχαν.
- Στον τρόπο δόμησης των ψυχικών υποσυστημάτων ιδιαίτερα του Υπερεγώ (παραφθορές στην αξιολόγηση της πραγματικότητας κα.) στις συναισθηματικές ποιότητες που κυριαρχούσαν (άγχος, εγκλωβισμός ανάμεσα στην τρυφερότητα και την συντριβή, ένας ιδιότυπος κυνισμός, στοιχεία αποσυναισθηματοποίησης κα.) καθώς και την ποιότητα της αναπαραστατικής λειτουργίας (που σε κάποια πεδία κυριαρχούσε ένα στοιχείο φτώχειας και έμοιαζε με επιμελημένα επαναλαμβανόμενη σκηνοθεσία).
- Στα ελλείμματα και την απαξίωση που βίωνε ως προς την σωματική του εικόνα (κενές ζώνες), αλλά και στην συνεχή προσπάθεια ώστε στις σεξουαλικές του αναζητήσεις να είναι το αντικείμενο και όχι η πηγή της ενόρμησης και να αποζητά σχεδόν την εργαλειοποίηση του εαυτού του.
- Κατά την θεραπευτική διαδικασία αναδείχθηκε η κεντρική σημασία που είχε το γεγονός να έρθει αντιμέτωπος με την «άλλη» ζωή του, ώστε να συγκροτήσει μια συνεκτική ιστορία της προσωπικής του πορείας. Ιδιαίτερα η διερεύνηση των στιγμών από τις οποίες «απέρρευε» η διαστροφική λύση, γεννούσε σημαντικές εντάσεις. Η διατήρηση του πλαισίου, η αντοχή στις επιθέσεις και η προσφορά προσεκτικά οργανωμένων κατασκευών είχαν ιδιαίτερη αξία για την διατήρηση και την εκτύλιξη της ψυχαναλυτικής θεραπείας καθώς και την ψυχοποίηση των σωματικών – αισθητηριακών δεδομένων.

Βασικοί στόχοι της θεραπευτικής διαδικασίας ήταν :

- Η προσπάθεια να αποκτήσει ο αναλυόμενος μια πιο πλούσια, ψυχικά, ζωή πολύ λιγότερο υποταγμένη σε συνθήκες, τις οποίες δεν μπορούσε να ελέγξει.

- Αναζωπύρωση της συνθετικής και δημιουργικής δυνατότητας και η ανάδειξη γνήσιου ενδιαφέροντος για τους άλλους.
- Η κατάκτηση μιας πολύμορφης, πολύχρωμης σεξουαλικότητας με ολικά αντικείμενα που θα μπορούσε να του προφέρει κάποια σιγουριά και ικανοποιήσεις.

Όμως αυτή η προσπάθεια ανακίνησε ισχυρά συναισθήματα φθόνου, οργής, ντροπής, θλίψης και σύγχυσης. Τα μεταβιβαστικά και αντιμεταβιβαστικά δυναμικά που αναπτύχθηκαν ήταν ιδιαίτερα έντονα και απαίτησαν πολύ προσεκτικούς χειρισμούς. Ο αναλυτής έγινε το αντικείμενο πολύ έντονων επιθέσεων και προκλήσεων ώστε να εκτιμηθεί η δυνατότητα του να τις αντέξει και να τις μεταβολίσει ώστε να αναδομηθεί η πατρική λειτουργία. Μόνο μέσα από αυτήν την διεργασία μπόρεσε να οργανώσει ένα συμβολικό προτείχισμα και αγκυροβόλιο απέναντι στο απειλητικό μητρικό μορφοείδωλο και την απειλητική διάσταση της θηλυκότητας που αυτό αντιπροσώπευε.

ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΖΑΡΙΔΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Freud, S. (1905). Τρία δοκίμια για την θεωρία της σεξουαλικότητας.

Ελλ. μτφ. εκδ. ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ

Freud, S. (1919) Δέρνουν ένα παιδί. Ελλ. μτφ. εκδ. Principia

Freud, S. (1924) Το οικονομικό πρόβλημα του μαζοχισμού. Ελλ. μτφ. εκδ. ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ

Freud, S. (1927) Φετιχισμός Ελλ. μτφ. εκδ. ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ

Gillespie w.h. (1956) The general theory of sexual perversion (I.J.PsA, 37:396-403)

J.P. Jimenez και R. Mognillansky (ed) (2011): Clinical and Theoretical aspects of Perversion, ed Karnac

Kahn, M.M.R (1979): Alienation in Perversions, London, Hogarth Press and the Institute of Psychoanalysis

Chasseguet – Smirgel J. (1985) Creativity and Perversion ed. Free Association Books

Mac Dougall, J: Χίλια και ένα πρόσωπα του έρωτα. Ελλ. μτφ. ΝΕΦΕΛΗ (2011).

Stein, Ruth (2005) “Why Perversion?” (I.J.PsA 86:775-800).

Parssons M (2000) “Sexuality and Perversion” (I.J.PsA, 81:37-49)

Stoller, R (1985) Observing the Erotic Imagination (N. Heaven, CT: Yale Univ. Press)

Perelberg R.J (2014) «Χτυπούν έναν πατέρα» (ελλ. μτφ Ετήσια Ελληνική έκδοση I.J.PsA)